

<http://doi.org/10.22133/tlj.2025.479841.1211>

Identification of Agricultural Events, Businesses and Landscapes in Chaharmahal and Bakhtiari Province

Golrokh Amiri Dowrhooni¹ , Neda Torabi Farsani^{2*} , Majid Farhadi Uonaki³ , Mehdi Karami Dehkordi⁴

¹ MA. in Tourism, Department of Museum and Tourism; Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.

² Associate Prof. in Tourism, Department of Museum and Tourism; Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.

³ Ph.D. in Tourism; Researcher, Department of Tourism Studies of City, ACECR, Isfahan Branch, Isfahan, Iran.

⁴ Associate Prof. Department of Management and Rural Development, Faculty of Agriculture, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

Article Info	Abstract
Original Article	Agritourism is a strategy to leave the villages from the single-product economy. The current research strives to identify the tangible and intangible agricultural heritage and landscapes of Chaharmahal and Bakhtiari province that are suitable for agritourism and leisure tourism. In addition, identification of agricultural tourism events and small businesses that can be formed in Chaharmahal and Bakhtiari province in order to promote agritourism is one more objective of this research. In order to achieve the goals, the qualitative method (thematic analysis) was used. The results of the analysis of the interviews illustrated that the province includes tangible and intangible agricultural heritage and diverse agricultural landscapes for the development of agritourism. The agricultural landscapes of the province were classified into 4 main themes such as: rice cultivation landscapes, agricultural terrace landscapes, rainfed agriculture landscapes, garden landscapes, irrigation agriculture landscapes, cultivated medicinal plants landscapes, fish farming, animal husbandry and flower landscapes. In addition, agricultural tourism events were classified into three themes (product-oriented events, historical agricultural events, and other events). Lastly, the processing of agricultural products and sale them as souvenirs in festivals and agricultural tourism events, establishment of agricultural museums and branding of agricultural products and activities, and organizing experience-oriented and creative agritourism are businesses that were suggested for the development of agritourism and leisure tourism in the province.
Received: 22-09-2024	
Accepted: 01-12-2024	
Keywords: Agriculture Agricultural Landscapes Agricultural Heritage Agritourism	
*Corresponding author e-mail: n.torabi@au.ac.ir	
How to Cite: Amiri Dowrhooni, G., Torabi Farsani, N., Farhadi Uonaki, M., & Karami Dehkordi, M. (2025). Identification of Agricultural Events, Businesses and Landscapes in Chaharmahal and Bakhtiari Province. <i>Tourism and Leisure Time Journal</i> , 10(19), 163-184.	
Published by University of Science and Culture https://www.usc.ac.ir Online ISSN: 2783-3828	

1. Introduction

Nowadays, modern agriculture and smart agriculture is a developing approach that, on the one hand, increases production, preserves renewable resources, and reduces water consumption, and on the other hand, causes the tangible and intangible agricultural heritage to be forgotten. The development of agritourism can cause entrepreneurship, social participation, supply of products without intermediaries, preservation and introduction of tangible and intangible cultural heritages (Torabi Farsani et al., 2019:541-549). In this research, agritourism potentials (agricultural landscapes, tangible and intangible agricultural heritage, agricultural tourism business opportunities and agricultural products) will be investigated in Chaharmahal and Bakhtiari province. Chaharmahal and Bakhtiari province has agricultural diversity for the development of agricultural tourism due to its geographical location and the passage of the Zayandeh Rud River through this province, but most of the province's activities are focused on agriculture and agritourism has not been addressed as it should be. The current research will have positive consequences such as diversifying the tourism sector of the province, preserving the agricultural heritage and creating events and attracting more tourists to the province.

2. Literature Review

Agricultural tourism plays an axial role in promoting economic, social and environmental sustainability (Zhang et al, 2024). Agricultural tourism is a catalyst for rural revitalization and sustainable tourism development (Olagunju, 2024: 691-702). Some researchers illustrated that agricultural landscapes are one of the factors influencing the development of agricultural tourism in destinations (Zhou et al., 2023: 154; Zhou, 2024: 62-76). A group of researchers also emphasize on organizing agricultural events and festivals in destinations and consider it as a factor to attract tourists (Halpenny and Yan, 2012).

Innovation and entrepreneurship are one of the topics studied in agricultural tourism (Phelan and Sharpley, 2011: 121-136). For example, family businesses for purposes such as building an agricultural tourism farm and a farm cafe in Ontario, Canada have been among the entrepreneurships in the field of agricultural tourism (Ainley, 2014: 317-329).

3. Methodology

The present research follows four main goals:

- 1) to identify agricultural tourism landscapes of Chaharmahal and Bakhtiari province that are suitable for promoting agritourism
- 2) to recognize the tangible and intangible agricultural heritage of Chaharmahal and Bakhtiari province
- 3) to investigate agricultural tourism events for leisure
- 4) to identify the businesses that can be formed in Chaharmahal and Bakhtiari province in order to develop agritourism

The stated objectives indicated that the present research is applied and exploratory. In order to achieve the aforementioned goals, researchers have used observation, literature review, and semi-structured interview form. The statistical population investigated in this research includes experts and elite in the fields of tourism or agricultural engineering, tour guides and local farmers. Targeted sampling and snowball sampling methods were used. After each interview, open codes were extracted until the research reached theoretical saturation in interview number 17 and no code was added to the previous codes. In order to analyze the data, the qualitative method (thematic analysis) has been used.

4. Results

The results thematic analysis illustrated that the province includes tangible and intangible agricultural heritage and diverse agricultural landscapes for the development of agritourism. Rice cultivation landscapes, agricultural terrace landscapes, rainfed agriculture landscapes, garden landscapes, irrigation agriculture landscapes, cultivated medicinal plants landscapes, fish farming, animal husbandry, and flower landscapes are nine main themed revealed through thematic analysis. Furthermore, agricultural tourism events were classified into three themes (product-

oriented events, historical agricultural events, and other events). In addition, the processing of agricultural products and sale them as souvenirs in festivals and agricultural tourism events, establishment of agricultural museums and branding of agricultural products and activities, and organizing experience-oriented and creative agricultural tourism are businesses that were suggested for the development of agritourism in the province.

5. Conclusion

Lastly, it can be concluded that, Chaharmahal and Bakhtiari province has a high potential for promoting agritourism and leisure tourism. Therefore, the current research was conducted with a focus on Chaharmahal and Bakhtiari province and is a case study. Case studies have several disadvantages, and the present study is no exception. Limitations of case research include: difficulty in generalizing from a case study to other settings. Risk of bias, as the researcher's personal opinions and preferences may influence the research. In the present research, the agricultural potentials of Chaharmahal and Bakhtiari province were identified for the development of agricultural tourism, including landscape diversity, tangible and intangible heritages, and agricultural events. In addition, agricultural tourism calendar were designed. Furthermore, some businesses were also suggested to start agricultural tourism in the province.

Below, the researchers mentioned a number of suitable research topics to make agricultural tourism more prominent in the province:

- Studying the making and managing the agricultural tourism brand in the province in order to promote agricultural tourism activities and products
- Evaluation of tourists' motivation to participate in agricultural tours and events in the province
- Preparation of agricultural tourism atlas of Chaharmahal and Bakhtiari province
- Preparation of agricultural tourism map of Chaharmahal and Bakhtiari province
- Identification of suitable strategies for the development of agricultural tourism in Chaharmahal and Bakhtiari province

The role of virtual reality in visualizing destinations and post-experience behavioral intentions aligns with the developed findings. These studies indicate that prior familiarity with a destination elevates personal knowledge and attitudes toward it. Consequently, positive behavioral inclinations such as physical visits and word-of-mouth advertising are encouraged, leading to increased visitor numbers and economic enhancement in tourist destinations. Moreover, virtual experiences of destinations can increase the likelihood of purchasing and tourist attention.

گردشگری و اوقات فراغت

<http://doi.org/10.22133/tlj.2025.479841.1211>

شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

گلرخ امیری دورهونی^۱، ندا ترابی فارسانی^{۲*}، مجید فرهادی یونکی^۳، مهدی کرمی دهکردی^۴

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، رشته مدیریت جهانگردی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.

^۲ دانشیار گروه موزه و گردشگری، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.

^۳ دکتری گردشگری، کارشناس پژوهش، گروه مطالعات گردشگری شهر، جهاد دانشگاهی، واحد اصفهان، اصفهان، ایران.

^۴ دانشیار گروه مدیریت و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
مقاله پژوهشی	گردشگری کشاورزی یکی از راه‌های خروج روستاها از اقتصاد تک‌محصولی است. پژوهش حاضر به دنبال شناسایی منظرها و میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری است که مناسب گردشگری کشاورزی و اوقات فراغت هستند. به علاوه، شناسایی رویدادهای گردشگری کشاورزی و کسب‌وکارهایی که در راستای توسعه گردشگری کشاورزی می‌توانند در استان چهارمحال و بختیاری شکل گیرند از دیگر اهداف این پژوهش است. به منظور رسیدن به اهداف از روش کیفی (تحلیل مضمون) بهره گرفته شد. نتایج تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که استان از میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی و منظرهای کشاورزی متنوع برای رونق گردشگری کشاورزی بهره‌مند است. منظرهای کشاورزی استان در سه مضمون اصلی گروه‌بندی شدند که عبارت‌اند از: منظرهای کشت برنج، منظرهای تراس کشاورزی، منظرهای زراعت دیم، منظرهای باغ‌ها، منظرهای زراعت با آبیاری، منظرهای گیاهان دارویی کشت‌شده، منظرهای استخرهای پرورش ماهی و منظرهای گل. به علاوه، رویدادهای گردشگری کشاورزی در سه مضمون رویدادهای محصول محور، رویدادهای تاریخی کشاورزی و سایر رویدادها طبقه‌بندی شدند. در نهایت، فرآورد محصولات کشاورزی و فروش به‌منزله سوغات در جشنواره‌ها و رویدادهای گردشگری کشاورزی، احداث موزه‌های کشاورزی و برندسازی و سازمان‌دهی فعالیت‌های گردشگری کشاورزی تجربه‌محور و خلاق، کسب‌وکارهایی بودند که برای رونق گردشگری کشاورزی و اوقات فراغت در استان پیشنهاد شد.
واژگان کلیدی: کشاورزی منظرهای کشاورزی میراث کشاورزی گردشگری کشاورزی	
*نویسنده مسئول رایانامه: n.torabi@aui.ac.ir	

نحوه استناددهی:

امیری دورهونی، گلرخ، ترابی فارسانی، ندا، فرهادی یونکی، مجید، و کرمی دهکردی، مهدی (۱۴۰۴). شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری. گردشگری و اوقات فراغت، ۱۰(۱۹)، ۱۶۳-۱۸۴.

ناشر: دانشگاه علم و فرهنگ <https://www.usc.ac.ir>

شاپای الکترونیکی: ۲۷۸۳-۳۸۲۸

مقدمه

کشاورزی به منزله یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی و همچنین تأمین‌کننده مواد اولیه صنایع غذایی و غذای موردنیاز مردم است. امروزه کشاورزی مدرن و کشاورزی هوشمند رویکردی در حال توسعه است که از یک طرف افزایش تولید، حفظ منابع تجدیدپذیر و کاهش مصرف آب را در پی دارد و از طرف دیگر، به فراموش کردن میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی سنتی منجر می‌شود. یکی از راه‌های مؤثر به منظور حفظ میراث‌های کشاورزی توسعه گردشگری کشاورزی است. کریمی و همکاران معتقدند گردشگری کشاورزی تأثیر بسزایی در توسعه و شکوفایی اقتصاد منطقه دارد. گردشگری کشاورزی با ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب و متنوع استانداردهای سطح زندگی را به ویژه در مناطق روستایی بالا می‌برد و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی را در منطقه ارتقا می‌دهد (کریمی و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۱۴۳). توسعه گردشگری کشاورزی باعث کارآفرینی، مشارکت اجتماعی، عرضه محصولات بی‌واسطه، حفظ و معرفی میراث‌های فرهنگی ملموس و ناملموس می‌شود (Torabi Farsani et al., 2019, pp. 541-549). در گردشگری کشاورزی، گردشگران به بازدید از باغ‌ها، مناطق روستایی، منظرهای کشاورزی و کشتزارها به منظور تفریح و سرگرمی، آموزش یا مشارکت فعال در زمینه تولیدات کشاورزی می‌پردازند که بسیار امر لذت‌بخشی است (دلیری، ۱۴۰۰).

گردشگری کشاورزی امروزه در کشورهای در حال توسعه همانند ایران، به منزله یکی از مهم‌ترین راه‌های از بین بردن فقر و افزایش انگیزه مردم برای توسعه جامعه محلی شناخته شده است (محمودی چناری و همکاران، ۱۳۹۸). گردشگری کشاورزی نقش پررنگی در توسعه یکپارچه و پایدار مناطق دارد. درواقع یکی از مهم‌ترین چالش‌های موجود در بخش کشاورزی، بحث درآمد و کسب و کار است. امروزه اغلب مناطق شهری و روستایی با چالش کسب و کار و سود اقتصادی مواجه‌اند. کم بودن درآمد و سود اقتصادی یکی از اصلی‌ترین مشکلات بخش کشاورزی است. به علاوه، کمبود آب و گرم شدن زمین نیز به چالشی جدی برای کشاورزی تبدیل شده که توسعه کشاورزی سنتی را به بحران تبدیل کرده است. در این شرایط، گردشگری کشاورزی راهکاری برای رونق اقتصادی و توسعه منطقه است و با ایجاد شغل‌های گوناگون، فضای اقتصادی مناسبی را فراهم می‌کند. به علاوه، گردشگری کشاورزی می‌تواند با ارائه فعالیت‌های خلاق، نشاط‌آور و فرح‌بخش فرصتی برای پرکردن اوقات فراغت مردم ساکن استان و حتی جامعه محلی روستاهای مقصد فراهم کند. این فعالیت‌ها به ساکنان شهری اجازه می‌دهد دوباره به طبیعت ارتباط برقرار کرده و زندگی سنتی روستایی را تجربه کنند. قرارگرفتن در معرض محیط‌های سبز از طریق گردشگری کشاورزی به بهبود سلامت روان، از جمله خلق و خوی بهتر، کاهش استرس و افزایش نشاط جامعه کمک می‌کند. گردشگری کشاورزی به عنوان پلی بین کشاورزی و اوقات فراغت عمل می‌کند و مزایای سلامت روانی چشمگیر به همراه پایداری اقتصادی برای جامعه فراهم کرده و همچنین ارتباط عمیق‌تر بین جوامع شهری و روستایی را تقویت می‌کند (Rezaei et al., 2021).

در این پژوهش، به بررسی ظرفیت‌های گردشگری کشاورزی (شناسایی منظرهای کشاورزی، میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی، فرصت‌های کسب و کار گردشگری کشاورزی و رویدادهای کشاورزی) در استان چهارمحال و بختیاری پرداخته خواهد شد. استان چهارمحال و بختیاری یکی از استان‌های زاگرس‌نشین است که به دلیل موقعیت جغرافیایی و کوهستانی و داشتن باغ‌های هلو، بادام و گردو یکی از ظرفیت‌های توسعه گردشگری کشاورزی در ایران است. این استان رتبه نخست تولید بادام در کشور را دارد و در بخش تولید هلو، یکی از استان‌های پیشروست. استان چهارمحال و بختیاری به سبب موقعیت جغرافیایی و عبور رودخانه زاینده‌رود از این استان، ظرفیت‌ها و منظرهای کشاورزی زیادی برای رونق گردشگری کشاورزی دارد؛ ولی بیشتر فعالیت‌های استان بر کشاورزی متمرکز است و آن گونه که باید به گردشگری کشاورزی پرداخته نشده است. تا به امروز پژوهشی بر مبنای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری انجام نشده است؛ بنابراین این پژوهش منبع مفیدی برای پژوهش‌های آتی است. شناسایی ظرفیت‌های گردشگری کشاورزی اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد؛ بنابراین نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند برای جهاد کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری، اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان، مردم محلی و

همچنین راهنمایان تورهای استان چهارمحال و بختیاری مفید و ضروری باشد. به علاوه، انجام پژوهش حاضر پیامدهای مثبتی به دنبال خواهد داشت؛ همچون تنوع بخشی به بخش گردشگری استان، حفظ میراث های کشاورزی استان و رویدادسازی و جذب گردشگر بیشتر به استان. گفتنی است که سند چشم انداز وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مورخ ۱۳۹۹ بر تنوع بخشی به محصولات گردشگری و توسعه محورهای گردشگری تأکید دارد و پژوهش حاضر می تواند گامی در راستای رسیدن به اهداف سند چشم انداز باشد.

مبانی نظری

گردشگری کشاورزی

گردشگری کشاورزی عبارت است از هر نوع عملی که در مزرعه، کار یا مقصد کشاورزی با هدف جذب بازدیدکنندگان انجام شود. درواقع نوع خاصی از گردشگری روستایی، که در آن میزبان باید در خانه یا مزرعه خود به بازدیدکنندگان اجازه دهد در فعالیتهای کشاورزی یا مکمل شرکت کنند، محصولات گردشگری مستقیماً با محیط زراعی، محصولات کشاورزی یا اقامتگاههای کشاورزی در ارتباط هستند و فعالیتهای مهمان نوازی را کارآفرینان کشاورزی و اعضای خانواده انجام می دهند و باید مرتبط و مکمل با فعالیتهای کشاورزی باشند (Phillip et al., 2010, pp. 754-758). بذرافشان و سامانی بیان کردند که گردشگری کشاورزی به منزله فرصتی برای رشد و توسعه شناسایی شده است و فرصتهایی مانند تبدیل مزارع کشاورزی به مزارع خودچینی، رونق گردشگری گیاهان دارویی، برگزاری تورهای کشاورزی و کسب تجربه جدید برای گردشگران، بهره برداری مناسب از منظره ها، مزرعه ها و باغ های روستایی در راستای سودآوری و نیز جلوگیری از تخریب مزارع و پوشش گیاهی و حمایت از طرح های دانشجویی خلاق و طرح های پژوهشی و همچنین توسعه پایدار را گسترش می دهد (بذرافشان و سامانی، ۱۳۹۸، ص ۱۹۳-۲۲۰). به علاوه، آن ها معتقدند گردشگری کشاورزی به همکاری جامعه محلی، کاهش نرخ مهاجرت از روستا به شهر، افزایش توجه مسئولان به توسعه گردشگری کشاورزی به منزله یکی از اهرم های توسعه روستایی پایدار و اشتغال زایی منجر می شود. گردشگری کشاورزی در ارتقای پایداری اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی نقش محوری ایفا می کند (Zhang et al., 2024). گردشگری کشاورزی محرکی برای احیای روستایی و توسعه گردشگری پایدار است (Olagunju, 2024, pp. 691-702). برخی از پژوهشگران نشان دادند که منظرهای کشاورزی یکی از عوامل مؤثر در رونق گردشگری کشاورزی در مقاصد است (Zhou et al., 2023, p. 154; Zhou, 2024, pp. 62-76). گروهی از پژوهشگران نیز بر برگزاری رویدادها و جشنواره های کشاورزی در مقاصد تأکید دارند و آن را عاملی برای جذب گردشگران می دانند (Halpenny & Yan, 2012). شکل ۱ نشان دهنده جشنواره های سیب زمینی، به ویژه جشنواره سیب زمینی در رابرتسون در ارتفاعات جنوبی نیو ساوتولز استرالیا، است. شکل ۲ نیز نمونه هایی از جشنواره های کشاورزی در ایران را نشان می دهد. ابتکار و کارآفرینی یکی از موضوعات پژوهش شده در گردشگری کشاورزی است (Phelan & Sharpley, 2011, pp. 121-136). برای مثال کسب و کارهای خانوادگی در مقاصدی مانند احداث مزرعه گردشگری کشاورزی و کافه مزرعه در انتاریو کانادا از جمله کارآفرینی ها در حوزه گردشگری کشاورزی بوده است (Ainley, 2014, pp. 317-329).

دوره‌ی و همکاران/شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

شکل ۱: برگزاری جشنواره سیب‌زمینی (<https://potatofestival.com.au/whats-on/other-activities>)

شکل ۲: نمونه‌هایی از برگزاری جشنواره‌های کشاورزی در ایران (ایبنا، ایرنا، مجله دیجیتال تخصصی انار و عصر ایران)

درخصوص رونق گردشگری کشاورزی، حفظ میراث‌های کشاورزی و انتقال دانش کشاورزی شبکه‌های جهانی شکل گرفته است (شکل ۳). این شبکه‌ها متشکل از همه‌ی ذی‌نفعان گردشگری کشاورزی (کشاورزان و تولیدکنندگان کشاورزی، محققان، مربیان، برنامه‌ریزان جامعه، نهادهای دولتی، ارائه‌دهندگان خدمات کشاورزی، سازمان‌های توسعه، اپراتورهای تور، اپراتورهای مهمان‌نوازی، برنامه‌ریزان رویداد و غیره) با هدف ارتقای ظرفیت ذی‌نفعان گردشگری کشاورزی در سراسر جهان هستند (شکل ۲). به‌علاوه به هدف شناسایی و حفاظت از سیستم‌های میراث کشاورزی مهم در سطح جهانی و مناظر، تنوع زیستی کشاورزی و سیستم‌های دانش مرتبط با این سیستم‌ها شبکه‌ی سیستم‌های میراث کشاورزی

مهم جهانی زیر نظر فائو شکل گرفته است. جدول ۱ نشان‌دهنده میراث‌های کشاورزی ایران است که در شبکه سیستم میراث‌های کشاورزی مهم جهانی، فائو، ثبت شده است.

نشان‌واره شبکه جهانی گردشگری کشاورزی
(<https://www.globalagritourismnetwork.org>)

GIAHS
Certificate Award
Ceremony 2023

نشان‌واره سیستم‌های میراث کشاورزی مهم جهانی
(<https://www.fao.org/giahs/en>)

شکل ۳: نمونه‌ای از شبکه‌های جهانی فعال درخصوص رونق گردشگری کشاورزی و حفاظت از میراث‌های کشاورزی

جدول ۱: منظرهای کشاورزی ثبت‌شده در شبکه سیستم میراث‌های کشاورزی مهم جهانی، فائو
(<https://www.fao.org/giahs/giahsaroundtheworld/designated-sites/asia-and-the-pacific/en>)

سال ثبت	منظر کشاورزی
۲۰۱۴	سیستم‌های میراث کشاورزی آبیاری با قنات در کاشان
۲۰۱۸	سیستم‌های کشت زعفران با آب قنات در گناباد
۲۰۱۸	سیستم تولید انگور در دره جوزان، ملایر
۲۰۲۳	سیستم باغ‌های انجیر استهبان در استان فارس
۲۰۲۳	سیستم کشاورزی کشت گردو سنتی در تویرکان استان همدان
۲۰۲۳	باغات سنتی - باستانی باغستان قزوین

مرور پیشینه

در داخل کشور، مطالعات بسیاری در حوزه گردشگری کشاورزی انجام شده است که در زیر به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود. دلیری (۱۴۰۰) بیان کرد که توسعه گردشگری کشاورزی در تولید و عملکرد بخش کشاورزی و رفاه کشاورزان استان گلستان مؤثر است. او بر سیاست‌گذاری برای توسعه گردشگری کشاورزی در استان تأکید کرد. رضوانی و همکاران (۱۴۰۰) گردشگری کشاورزی را به‌منزله راهبردی برای حل چالش‌های بخش کشاورزی و روستایی در استان لرستان مطرح کردند. همچنین نشان دادند که برای توسعه و پایداری فرصت‌های گردشگری کشاورزی شناخت توانمندی‌های موجود در هر فضای جغرافیایی و روستاها ضروری است. در نهایت مناطق مستعد توسعه گردشگری کشاورزی به‌صورت نواری از حاشیه جنوب شرقی به شمال شرقی استان شناسایی شد.

زارع و همکاران (۱۴۰۰) نشان دادند که باید به هشت شاخص برای ارزیابی ظرفیت توسعه گردشگری کشاورزی ایران توجه شوند که عبارت‌اند از: هزینه، مزرعه و محیط، زیرساخت، قوانین، مقررات و سیاست‌گذاری، توانایی و دیدگاه جامعه میزبان، سرگرمی و خرید، امنیت و ایمنی و جاذبه‌های گردشگری.

دوره‌ی و همکاران/شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

کریمی و همکاران (۱۴۰۰) در استان گلستان تبلیغات و برندسازی، مدیریت و برنامه‌ریزی، آموزش و توانمندسازی و به‌گزینی الگوهای کارآفرینی و اشتغال‌زایی را از عوامل مؤثر در رونق گردشگری کشاورزی معرفی کردند و از افزایش درآمد سرانه استان، به‌ویژه مناطق روستایی، به‌عنوان دستاوردهای گردشگری کشاورزی یاد کردند.

آشفته‌پور و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی تحلیل فضایی عرصه‌های روستایی مستعد گردشگری کشاورزی در شهرستان رودسر پرداختند و بیان کردند که گردشگری کشاورزی یکی از راه‌های تنوع‌بخشی اقتصاد روستایی است. در بین روستاهای بررسی شده، روستای قاسم‌آباد، زیان، لیما، شوک و سجیران، بالاترین اولویت و امتیاز را برای رونق گردشگری کشاورزی کسب کردند.

محمودی چناری و همکاران (۱۳۹۸) به سنجش ظرفیت‌های محیط روستاهای شهرستان ماسال برای توسعه گردشگری کشاورزی پرداختند و با تکیه بر شاخص‌های چشم‌انداز جاذبه‌های طبیعی، چشم‌انداز جاذبه‌های انسان‌ساخت، ظرفیت گردشگرپذیری، امکانات اقامتی و تفریحی، امکانات و خدمات زیرساخت، آثار تاریخی-فرهنگی، وضعیت کلی روستاهای شهرستان ماسال برای توسعه گردشگری کشاورزی را بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان داد که مناطق روستایی شهرستان ماسال برای توسعه گردشگری کشاورزی ظرفیت خوبی دارند و این امر در نواحی کوهپایه‌ای و جلگه‌ای، با شدت بیشتر و در نواحی کوهستانی، با توجه به کمبود امکانات و نبود سکونت دائمی، با شدت کمتری جریان دارد.

بذرافشان و سامانی (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان «عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری کشاورزی» بیان کردند در شرایط فعلی، به درآمد مکمل برای کشاورزان و ایجاد اشتغال برای کمک به کاهش فقر نیاز است و گردشگری کشاورزی به‌منزله فرصتی برای رشد و توسعه شناسایی شده است.

عنایتانی و مظفری (۱۳۹۷) نیز در پژوهش خود نشان دادند که گردشگری کشاورزی به توسعه پایدار روستایی و کشاورزی در روستاهای نمونه گردشگری دهستان فضل شهرستان نیشابور کمک شایانی می‌کند. همچنین به این نتیجه رسیدند که به‌منظور توسعه گردشگری کشاورزی، فقط ابتکار و تلاش صاحبان مزارع گردشگری کافی نیست، بلکه برنامه‌ریزی، دریافت حمایت‌های مالی و آموزشی لازم، زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی مناسب و مشارکت فعال مقامات و معتمدان محلی نیز ضروری است.

رضوانی و همکاران (۱۳۹۵) نیز گردشگری کشاورزی را به‌منزله راهبردی جدید و سازنده در توسعه پایدار کشاورزی و روستایی معرفی کردند.

بسته‌نگار (۱۴۰۲) در مقاله خود بیان کرده است که درحال حاضر سیاست‌گذاری کلان کشور، توسعه سواحل جنوبی و سوق‌دادن جمعیت، صنعت و کشاورزی به سمت این سواحل است و شهر تالابی بندر خمیر در استان هرمزگان، پتانسیل بالایی برای توسعه اکوتوریسم دارد. همچنین او معتقد است که گردشگری کشاورزی بیشتر از سایر انواع گردشگری بر حفظ پایداری زیست‌محیطی تأکید دارد.

همان‌گونه که پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد، اکثر پژوهش‌ها بر عوامل مؤثر در رونق گردشگری کشاورزی متمرکز است و معدودی از پژوهش‌ها بر منظرهای کشاورزی، که مناسب گردشگری کشاورزی هستند (Zhou et al., 2023, p. 154; Zhou, 2024, pp. 62-76) و میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی، اشاره دارند. به‌علاوه هیچ‌یک از پژوهش‌های گذشته تقویمی برای رویدادهای گردشگری کشاورزی به‌منظور رونق گردشگری کشاورزی طراحی نکرده‌اند؛ بنابراین نوآوری پژوهش حاضر در این موارد است. همچنین پژوهش حاضر با شناسایی کسب‌وکارهایی که در راستای توسعه گردشگری کشاورزی می‌تواند در استان چهارمحال و بختیاری شکل گیرد به رونق اقتصاد محلی منجر خواهد شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر چهار هدف اصلی را دنبال می‌کند که عبارت‌اند از: (۱) شناسایی منظرهای گردشگری کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری که مناسب گردشگری کشاورزی هستند؛ (۲) شناسایی میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری؛ (۳) شناسایی رویدادهای گردشگری کشاورزی مناسب استان چهارمحال و بختیاری به منظور فراغت؛ (۴) شناسایی کسب و کارهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری. اهداف بیان‌شده نشان می‌دهد که پژوهش حاضر کاربردی و از نوع اکتشافی است. در راستای رسیدن به اهداف مذکور، پژوهشگران از مشاهده، پژوهش‌های داخلی و خارجی و فرم مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده کرده‌اند. جامعه آماری بررسی‌شده در این پژوهش را خبرگان، کارشناسان و متخصصان حوزه‌های گردشگری، مهندسی کشاورزی، راهنمایان تور و کشاورزان محلی تشکیل می‌دهند. در این مصاحبه، سه نفر استاد دانشگاه با بیش از پنج سال سابقه کار، شش نفر راهنمای محلی گردشگری، یک نفر کارمند اداره کل میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی استان چهارمحال و بختیاری، هفت نفر از کشاورزان محلی با بیش از ده سال سابقه کار در کشاورزی حضور داشتند. ملاک انتخاب آن‌ها فعالیت و سابقه در زمینه گردشگری و کشاورزی بوده است. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک گلوله برفی استفاده شد. پس از هر مصاحبه، کدهای باز استخراج شد تا اینکه پژوهش، در مصاحبه شماره هفده به اشباع نظری رسید و کدی به کدهای قبلی اضافه نشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش کیفی راهبرد تحلیل مضمون (کدگذاری باز و بسته به روش دستی) بهره گرفته شده است.

به منظور بررسی روایی فرم مصاحبه از فرمول شاخص نسبت روایی محتوایی (CVR) استفاده شد. نتایج جدول ۲ نشان داد که براساس تعداد متخصصانی که سؤالات را ارزیابی کرده‌اند، فرم مصاحبه روایی مناسبی دارد. حداقل مقدار CVR قابل قبول برای هشت متخصص ۰/۷۵ است (Wilson et al., 2012, pp. 197-210). در نهایت برای تعیین پایایی از روش درصد توافق درون موضوعی به دست دو کدگذار استفاده شده است.

جدول ۲: تعیین روایی و پایایی سؤالات فرم مصاحبه

سؤالات فرم مصاحبه	حداقل CVR مورد قبول	CVR محاسبه شده	روایی مناسب / نامناسب	محاسبه پایایی درصد توافق درون موضوعی = (تعداد توافق) ÷ تعداد کل کدها
به نظر شما چه منظرهای کشاورزی منحصربه‌فرد یا کمیابی در استان چهارمحال و بختیاری وجود دارد که مناسب گردشگری کشاورزی است؟		۰/۷۵	مناسب	۰/۹۵
در حال حاضر چه رویدادهای کشاورزی در استان برگزار می‌شود؟		1	مناسب	۱۰۰
به نظر شما استان پتانسیل برگزاری چه رویدادهای کشاورزی بیشتری را دارد؟	۰/۷۵	1	مناسب	۱۰۰
آیا موزه کشاورزی در استان وجود دارد؟ اگر نه چه پیشنهادی در این راستا و درباره چه محصولات دارید؟		۰/۷۵	مناسب	۱۰۰
چه میراث‌های ناملموس کشاورزی مورد توجه در استان چهارمحال و بختیاری وجود دارد؟ (مانند خواندن موسیقی در زمان پاشیدن بذر، اعتقادات خاص، روش‌های سنتی خاص کشاورزی و)		1	مناسب	۱۰۰

دوره‌ی و همکاران/شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

سؤالات فرم مصاحبه	حداقل CVR مورد قبول	CVR محاسبه شده	روایی مناسب / نامناسب	محاسبه پایایی درصد توافق درون موضوعی = (تعداد توافق) ÷ تعداد کل کدها
چه میراث‌های ملموس کشاورزی قابل توجهی در استان چهارمحال و بختیاری وجود دارد؟ (ابزارآلات سنتی خاص و ...)		1	مناسب	۱۰۰
کدام یک از محصولات کشاورزی در استان به نسبت سایر استان‌ها منحصربه فرد و ممتازند؟		1	مناسب	۱۰۰

یافته‌های پژوهش

هدف اول پژوهش شناسایی مناظر کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری بود که طبق نتایج به دست آمده از تحلیل مضمون فرم‌های مصاحبه، مشاهدات و پیشینه پژوهش، مناظر متنوع و زیبای کشاورزی در استان وجود دارد، اما به طور خاص فعالیت ویژه‌ای در زمینه گردشگری کشاورزی در استان صورت نگرفته است. طبق نتایج به دست آمده از پژوهش، مناظر گردشگری کشاورزی شامل ۸ مضمون اصلی هستند که عبارت‌اند از: مناظر کشت برنج، مناظر تراس کشاورزی، مناظر زراعت دیم، مناظر باغ‌ها، مناظر زراعت با آبیاری، مناظر گیاهان دارویی کشت شده، مناظر استخرهای پرورش ماهی، مناظر پرورش دام و مناظر گل (جدول ۳ و شکل ۴).

البته هرکدام از مضامین اصلی به مضامین فرعی تقسیم می‌شوند. برای مثال:

مناظر کشت برنج به شالیزارهای برنج و کشت طبقه‌ای برنج تقسیم می‌شوند؛

مناظر تراس‌های کشاورزی به کشت طبقه‌ای برنج و کشت طبقه‌ای انگور تقسیم می‌شوند؛

مناظر زراعت دیم به دیم‌کاری جو، دیم‌کاری گندم و دیم‌کاری نخود تقسیم می‌شوند؛

مناظر باغ‌ها به مناظر شکوفه‌های بهاری (سامان)، باغ‌های گردو (سامان بروجن و فارسان)، زردآلو، باغ‌های انار، هلو، گیلاس، سیب و باغ‌های بادام، که انواع مختلفی را در بر می‌گیرند، مانند بادام مامایی، سنگی و منقا تقسیم می‌شوند؛

مناظر زراعت با آبیاری به گندم، لوبیا، جو، عدس، برنج، نخود، ماش، سیب‌زمینی، یونجه، شبدر تقسیم می‌شوند؛

مناظر گیاهان دارویی کشت شده به زعفران، آویشن، مریم‌گلی، چای ترش، گل‌گاوزبان، به‌لیمو و اسطوخودوس تقسیم می‌شوند؛

مناظر استخرهای پرورش ماهی به سالمون، قزل و ماهیان زینتی تقسیم می‌شوند؛

مناظر گل به گل محمدی، شکوفه‌های بهاری، لوند، خاکشیر و گل آفتاب‌گردان تقسیم می‌شوند.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تنوع مناظر کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری فراوان است و این گواه پتانسیل بالای این استان برای رونق گردشگری کشاورزی است.

گردشگری و اوقات فراغت، دوره ۱۰، شماره پیاپی ۱۹، بهار و تابستان ۱۴۰۴

جدول ۳: منظرهای گردشگری کشاورزی به همراه موقعیت جغرافیایی در استان چهارمحال و بختیاری مستخرج از مصاحبه با متخصصان و کشاورزان محلی و منابع موجود (مضامین اصلی و فرعی)

مضمون اصلی	مضامین فرعی	پیشینه پژوهش	مصاحبه	موقعیت مکانی
منظرهای کشت برنج	شالیزارهای برنج	لطفی و خداقلی، ۱۳۹۳	✓	فلارد، ارمند، لردگان، میان کوه، دوپلان، مشایخ، سامان
	کشت طبقه‌ای برنج		✓	
	کشت طبقه‌ای برنج		✓	
	کشت طبقه‌ای انگور		✓	گهرو، باغ بهزاد، خانمیرزا
منظرهای تراس‌های کشاورزی	دیم کاری جو	انصاری و همکاران، ۱۳۹۵	✓	اکثر بخش‌های استان به‌ویژه سردشت و بروجن
	دیم کاری گندم		✓	
	دیم کاری نخود		✓	
منظرهای باغ‌ها	منظر شکوفه‌های بهاری (سامان)		✓	سامان
	باغات گردو		✓	سامان بروجن و فارسان
	زردآلو		✓	چلوان
	باغ‌های انار		✓	دره عشق، دورک اناری، دورک شاپوری
	هلو	قاسمی ورنام خواستی و همکاران، ۱۳۹۴	✓	چلوان، سامان
	گیلاس		✓	هزارچشمه هفشجان، چلوان
	سیب		✓	سامان
	باغ‌های بادام	✓		چغاخور، بلداجی، سامان، فارسان
منظرهای زراعت با آبیاری	گندم		✓	ابواسحاق، فلارد، خانمیرزا، شهرستان بروجن لردگان، روستای گدارکیک بخش گندمان، شهرستان بروجن
	لوبیا		✓	
	جو		✓	
	عدس		✓	
	برنج		✓	
	نخود		✓	
	ماش		✓	
	سیب‌زمینی		✓	
	یونجه		✓	
منظرهای گیاهان دارویی کشت‌شده	شبدرد		✓	شهرکرد، سامان، بن و بروجن، گوجان
	زعفران		✓	
	آویشن		✓	
	مریم‌گلی		✓	
	چای ترش		✓	
	گل‌گاوزبان		✓	
	به‌لیمو		✓	

دوره‌ونی و همکاران/ شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

مضمون اصلي	مضامين فرعي	پيشينه پژوهش	مصاحبه	موقعيت مكاني
	اسطوخودوس		✓	
منظرهاي استخرهاي پرورش ماهي	سالمون	انصاری و اردلي همکاران، ۱۳۹۶	✓	روستای گوری، روستای سرداب رستمی، روستای مارکده،
	قزل		✓	فلارد روستای سنگدان و پل قرح، شهرستان‌های اردل،
	زینتی		✓	شهرستان بروجن روستای گردبیشه
منظرهاي گل	گل محمدي		✓	چلیچه، سامان، هفشجان
	شکوفه‌های بهاري		✓	
	لوندر		✓	
	خاکشیر		✓	
	گل آفتاب‌گردان		✓	
منظرهاي دامداري	پرورش گوسفند		✓	روستاي کاج و سودجان و ...

گل محمدي روستای چلیچه

برنج‌کاری شهرستان لردگان

شکوفه‌های سامان (خبرگزاری ایسنا)

چشم‌اندازهای کشاورزی روستای دوپلان

تراس‌های برنج‌کاری در روستای دمآب شهرستان فلارد

تراس‌های انگور روستای گهرو

شکل ۴: نمونه‌ای از منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

هدف دوم پژوهش شناسایی میراث‌های ملموس و ناملموس کشاورزی استان بود. براساس مصاحبه‌های عمیق انجام‌شده از میراث ملموس هم می‌توان به ابزارآلات قدیمی کشاورزی، مانند بیل، فرغون، سرند، داس، گاواهن چوبی، چهار دنده یا چهارشاخ، خیش و دستقاله اشاره کرد. با توجه به بستر مناسب تاریخی استان برای کشاورزی و براساس مصاحبه‌های انجام‌شده با متخصصان حوزه کشاورزی و کشاورزان محلی و قدیمی می‌توان گفت میراث‌های ناملموس کشاورزی بسیاری در استان وجود دارد که امروزه در حال فراموشی هستند؛ از آن جمله می‌توان به آیین نیمه‌کاری، آواهای هیجاری (برزگری)، جشن خرمن، جشن باران‌خواهی و مراسم لای‌روبی رودخانه‌ها اشاره کرد. آواها و آواهای کار در میان قوم بختیاری و عشایر بختیاری جزو موسیقی برزگری محسوب می‌شود و با فعالیت‌هایی مانند کشاورزی و دروگری و به‌اصطلاح گندم‌چینی ارتباط دارد و زمانی که مردم این مناطق برای برداشت محصولات خود و دروکردن محصول راهی صحرا می‌شوند، هنگام کار و تلاش برای سرگرمی و هموارکردن رنج و سختی کار دروگری و برزگری، که کار سخت و طاقت‌فرسایی است، اشعار لطیف و گاه غمگینانه‌ای را با آواز بلند و حزین می‌خوانند که طنین این اشعار در کوه و صحرا می‌پیچد. در زیر به تعدادی از این آواها اشاره می‌شود.

ترجمه	آواهای هیجاری (برزگری) به گویش بختیاری
ای پسر نوجوان که برزگر هستی، ای دروگر تازه‌کار، بسته بزرگ گندم را بر سر خود حمل نکن. راه خرمن دور است. مادرت برایت بمیرد.	برزگر نوبرزگر داکت بمیره گتک وا سر منه ره خرّمه دیره
من اینجا و یارم در جای دیگری است. سرم خیلی شلوغ است و عجله دارم، مانند خوشه گندم که داس آن را می‌برد. (کنایه از عجله‌داشتن به کار زیاد و خواباندن سریع‌تر کودک است و هنگامی که کار درو کردن به پایان می‌رسد).	خوم ایچو و یارم در لباسه سرم جور خوشه گندم زیر داسه
سردسته بزرگران به پیرزن خوشه‌چین، که ناتوان است، می‌گوید گندم‌های به‌جامانده را آرام‌آرام جمع کن تا زانوهایت قوت بگیرند.	میره مات بُنگ ای زنه پر کلوری ماتی تی گُل کل بزن تا جون بیا به زونی
برزگران از کار فارغ شدند. ایام درو به پایان رسید و با سرعت و شتاب به‌طرف خانه‌ها می‌آیند. آن‌چنان‌که نه سوارکاری به آنان می‌رسد و نه پرندگان آسمان‌ها	وارستن برزگرون ری کردن وا مال نه سوار بسون رسه نه بالنده وایال

دوره‌ونی و همکاران/شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

هدف دیگر پژوهش شناسایی رویدادهای کشاورزی و تدوین تقویم رویداد گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری بود. براساس تجزیه و تحلیل‌های انجام‌شده، رویدادهای گردشگری کشاورزی، که قابلیت برگزاری دارند، در سه مضمون اصلی طبقه‌بندی شدند که عبارت‌اند از: رویدادهای محصول‌محور، رویدادهای تاریخی کشاورزی و سایر رویدادها (جدول ۴). رویدادهای محصول‌محور شامل جشنواره‌های زیر است: جشنواره نان، سیب‌زمینی، عسل و مشتقات، ماهیان، ادویه و چاشنی، قارچ، عرقیات گیاهی و گیاهان دارویی، انگور و شیرپزان، رویداد برداشت بادام و گردو، انار در روستای دورک اناری، هلو (سامان)، ذرت، رویداد سیب، رویداد برنج فلارد، گل‌های آپارتمانی و گل محمدی. رویدادهای تاریخی کشاورزی شامل رویداد دشت‌های سلطنتی و جشن‌های کشاورزی باستانی و تاریخی (گاهنبار، جشن مهرگان (شروع سال زراعی؛ جشن بهار بد) است. سایر رویدادهایی که می‌توان برگزار کرد عبارت‌اند از: رویداد نمایشگاه تجهیزات صنعتی کشاورزی و رویداد رنگ در پاییز.

جدول ۴: دسته‌بندی رویدادهای پیشنهادی گردشگری کشاورزی با تأکید متخصصان

انواع رویدادها	نام رویداد	زمان‌های مناسب برای برگزاری رویداد
رویدادهای محصول‌محور	جشنواره رویداد نان	۳۱ فروردین روز ملی نان و گندم ۱۶ اکتبر روز جهانی نان
	جشنواره سیب‌زمینی	۳۰ می مطابق با ۱۱ خرداد روز جهانی سیب‌زمینی
	جشنواره عسل و مشتقات	۳۱ مرداد روز عسل ۲۰ می روز جهانی زنبور عسل
	جشنواره ماهیان	روز جهانی ماهیگیر در ۱۸ ژوئن
	جشنواره ادویه و چاشنی	روز ملی زعفران، ۷ آبان روز ۱۶ ژانویه روز جهانی ادویه
	جشنواره قارچ	۱۵ اکتبر روز جهانی قارچ
	جشنواره عرقیات گیاهی و گیاهان دارویی	* ۲۵ تیر روز ملی طب سنتی و گیاهان دارویی * اردیبهشت‌ماه و بازدید از گلزارهای گیاهان دارویی * ۱۲ می روز جهانی بهداشت گیاهی
	جشنواره انگور و شیرپزان	۲۷ می روز جهانی انگور تابستان و بازدید از باغات انگور
	رویداد برداشت بادام و گردو	شهریور و مهرماه ۱۶ فوریه روز جهانی بادام
	رویداد ناردنگ (جشنواره انار در روستای دورک اناری)	نوامبر ماه جهانی انار آذرماه
	جشنواره هلو (سامان)	تیر و مرداد ۱ جولای روز جهانی میوه
	جشنواره ذرت	۲۹ نوامبر روز جهانی ذرت
	رویداد سیب	۲۱ اکتبر
	رویداد برنج فلارد	مهرماه
	جشنواره گل‌های آپارتمانی	۱۹ ژانویه روز جهانی گل
	جشنواره گل محمدی	۲۰ اردیبهشت روز گل محمدی و گلاب
رویدادهای تاریخی کشاورزی	رویداد دشت‌های سلطنتی (رویدادهای کشاورزی با محوریت اهمیت تاریخی دشت‌های استان که زمینه	متغیر است و می‌تواند در تورهای نوروزی قرار گیرد.

انواع رویدادها	نام رویداد	زمان های مناسب برای برگزاری رویداد
	تولید آذوقه و مکان اردوگاه های سلطنتی شاهان در ادوار مختلف مانند سلجوقیان بودند. نمونه: مرغزار شاهی و چمنزار هفشجان شهرکرد و مرغزار سلطانی گندمان	
	جشن های کشاورزی باستانی و تاریخی (گاهنبار، جشن مهرگان که شروع سال زراعی است)؛ جشن بهار بد	۱۵ اردیبهشت (بهارید) جشن مهرگان (مهرماه) گاهنبار (سی ام مهرماه، دویست و دهمین روز سال که در آن «گیاه» آفریده شد)
سایر	نمایشگاه تجهیزات صنعتی کشاورزی	۱۳ ژوئن (روز جهانی کارگران مزرعه)؛ ۹ سپتامبر (روز جهانی کشاورزی) ۲۷ خرداد (روز جهاد کشاورزی)
	رویداد رنگ در پاییز	آبان ماه

هدف آخر پژوهش حاضر، شناسایی کسب و کارهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری بوده است. در واقع تعدادی از مهم ترین کسب و کارهای گردشگری کشاورزی، که اثر مثبتی بر این صنعت دارند و در مرحله اول خود کشاورزان را از سود حاصل از این فعالیت ها بهره مند می سازند، شناسایی و دسته بندی شد. این فعالیت ها در سه دسته اصلی شامل فرآوری محصولات کشاورزی و فروش به عنوان سوغات در جشنواره ها و رویدادهای گردشگری کشاورزی، احداث موزه های کشاورزی و برندسازی و فعالیت های گردشگری کشاورزی تجربه محور و خلاق، دسته بندی شد (جدول ۵). در دسته بندی فرآوری محصولات کشاورزی و فروش به عنوان سوغات در جشنواره ها و رویدادهای گردشگری کشاورزی، می توان به محصولاتمانند شیرآب انگور، آب انگور، آبغوره، سرکه، کشمش، لواشک، رب، کمپوت میوه جات، ترشی، پوره میوه جات برای کودکان، نان بلوط، نان کاکولی اشاره کرد. در دسته بندی احداث موزه های کشاورزی و برندسازی، فعالیت هایی مانند تأسیس موزه های فضای باز میراث کشاورزی، تأسیس موزه های موضوعی و ساخت و مدیریت برند مخصوص محصولات کشاورزی استان چشمگیر خواهد بود. فعالیت های گردشگری کشاورزی تجربه محور و خلاق شامل برگزاری تورهای کشاورزی تجربه محور، برگزاری رویدادهای کشاورزی مطابق تقویم طراحی شده، ایجاد مزرعه گردشگری کشاورزی، ساخت اقامتگاه های بومگردی در دل باغ های کشاورزی، راه اندازی رستوران های غذاهای ارگانیک و بومی در استان، برگزاری گشت های گردشگری با تراکتور در مزارع، برگزاری گشت های گردشگری با تراکتور در مزارع برای کودکان، تورهای عکاسی در مزارع گندم، باغ های پرشکوفه و مزارع گیاهان دارویی، برگزاری تورهای معرفی آواهای بزرگری در استان، برگزاری تورهای ادبی کشاورزی در استان (مانند تور گندم همراه با بازدید و عکاسی در مزارع گندم و معرفی و بازخوانی رمان گندم اثر مؤدب پور؛ یا معرفی کتاب رزانه دختر گندم؛ از داستان های شاهنامه)، برگزاری تور تاریخ سیب زمینی و سفر آن از پرو تا پشند ایران و بازدید از مزارع سیب زمینی، برداشت محصول و تراکتورسواری و برگزاری تور تاریخ نان و بازدید از مزارع گندم و سیلوی استان خواهد بود.

دوره‌ی و همکاران/ شناسایی رویدادها، کسب‌وکارها و منظرهای گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری

جدول ۵: کسب‌وکارهای گردشگری کشاورزی (مشتق شده از نتایج تجزیه و تحلیل مضمون)

مضامین اصلی	مضامین فرعی
فرآوری محصولات کشاورزی و فروش به عنوان سوغات در جشنواره‌ها و رویدادهای گردشگری کشاورزی	شیره انگور
	آب انگور
	آب غوره
	سرکه
	کشمش
	لواشک
	رب
	کمپوت میوه‌جات
	ترشی
	پوره میوه‌جات برای کودکان
	نان بلوط
	نان کاکولی
احداث موزه‌های کشاورزی و برندسازی	تأسیس موزه‌های فضای باز میراث کشاورزی
	تأسیس موزه‌های موضوعی
	ساخت و مدیریت برند مخصوص محصولات کشاورزی استان
	برگزاری تورهای کشاورزی تجربه‌محور
فعالیت‌های گردشگری کشاورزی تجربه‌محور و خلاق	برگزاری رویدادهای کشاورزی مطابق تقویم طراحی شده
	ایجاد مزرعه گردشگری کشاورزی
	ساخت اقامتگاه‌های بومگردی در دل باغ‌های کشاورزی
	راه‌اندازی رستوران‌های غذاهای ارگانیک و بومی در استان
	برگزاری گشت‌های گردشگری با تراکتور در مزارع
	برگزاری گشت‌های گردشگری با تراکتور در مزارع برای کودکان
	تورهای عکاسی در مزارع گندم ، باغ‌های پرشکوفه و مزارع گیاهان دارویی
	برگزاری تورهای معرفی آواهای برزگری در استان
	برگزاری تورهای ادبی کشاورزی در استان (مانند تور گندم هم بازدید و عکاسی در مزارع گندم باشد و هم معرفی و بازخوانی رمان گندم اثر مؤدب‌پور؛ یا معرفی کتاب <i>رزانه دختر گندم</i> (داستان‌های شاهنامه)
	برگزاری تور تاریخ سبب‌زمینی و سفر آن از پرو تا پشند ایران و بازدید از مزارع سبب‌زمینی ، برداشت محصول و تراکتورسواری
	برگزاری تور تاریخ نان و بازدید از مزارع گندم و سیلوی استان

یافته‌ها و بحث

نتایج حاصل از تحلیل مضمون آشکار کرد که استان چهارمحال و بختیاری، میراث‌های کشاورزی ملموس و ناملموس و مناظر کشاورزی متنوع به‌منظور رونق گردشگری کشاورزی را داراست و این استان به‌خودی‌خود نه‌منظر کشاورزی (مناظر کشت برنج، مناظر تراس کشاورزی، مناظر زراعت دیم، مناظر باغ‌ها، مناظر زراعت با آبیاری، مناظر گیاهان دارویی کشت‌شده، مناظر استخرهای پرورش ماهی و دام و مناظر گل) را دربرمی‌گیرد و این گواه پتانسیل بالای این استان برای رونق گردشگری کشاورزی است. براساس مدل حسین و همکاران (2014)، می‌توان گفت استان چهارمحال و بختیاری از لحاظ محیطی، منابع کشاورزی لازم برای رونق گردشگری کشاورزی و کسب‌وکارهای کشاورزی را داراست؛ ولی آن‌گونه که باید از این منابع بهره‌برداری نشده است. به‌علاوه، رویدادهای گردشگری کشاورزی، که قابلیت برگزاری در استان را دارند، در سه مضمون اصلی (رویدادهای محصول محور، رویدادهای تاریخی کشاورزی و سایر رویدادها) کدگذاری شد و با بررسی تاریخ محلی، رویدادهای جهانی یا فصل برداشت و شکوفه‌دادن و میوه‌دادن محصولات تقویم رویدادهای گردشگری کشاورزی برای استان چهارمحال و بختیاری تدوین شد. شایان ذکر است که برگزاری رویدادهای کشاورزی در استان مشارکت اجتماعی و جامعه محلی را بالا خواهد برد و به معرفی محصولات و میراث‌های کشاورزی استان کمک خواهد کرد و درعین حال، فرصتی را برای جذب گردشگران علاقه‌مند به کشاورزی فراهم خواهد کرد و درنهایت به کسب درآمد، رونق اقتصاد محلی، افزایش سلامت روان و نشاط جامعه و تقویت ارتباط بین جامعه شهری و روستایی منجر خواهد شد. به‌علاوه برگزاری رویدادها راهکاری است برای ایجاد انگیزه در گردشگران و جامعه محلی که مدنظر برخی از پژوهشگران نیز هست (Van Zyl, 2019). هالپنی و یان (2021) بر برگزاری رویدادهای کشاورزی در مقاصد گردشگری کشاورزی تأکید ویژه‌ای دارند و پژوهش حاضر تأییدی است بر پژوهش ایشان. شناسایی کسب‌وکارهایی که در راستای توسعه گردشگری کشاورزی می‌تواند در استان چهارمحال و بختیاری شکل گیرد از دیگر اهداف پژوهش حاضر بود. این فعالیت‌ها در سه مضمون اصلی (فرآوری محصولات کشاورزی و فروش به‌عنوان سوغات در جشنواره‌ها و رویدادهای گردشگری کشاورزی، احداث موزه‌های کشاورزی و برندسازی و فعالیت‌های گردشگری کشاورزی تجربه‌محور و خلاق) دسته‌بندی شدند. شایان ذکر است که فیلیپ و همکاران (2010) نیز بر فعالیت‌های تجربه‌محور و ایجاد مزرعه گردشگری کشاورزی و اقامتگاه گردشگری کشاورزی در پژوهش خود اشاره داشتند. پژوهش حاضر با تمرکز بر استان چهارمحال و بختیاری انجام گرفته و مطالعه موردی است. تحقیقات موردی معایب متعددی دارند و این پژوهش نیز از این قاعده مستثنی نیست. محدودیت‌های تحقیق موردی عبارت‌اند از:

۱. مشکل در تعمیم یافته‌ها از یک مطالعه موردی به محیط‌های دیگر؛ ۲. خطر سوگیری؛ زیرا نظرات و ترجیحات شخصی محقق ممکن است در تحقیق تأثیر بگذارد.

در پژوهش حاضر، ظرفیت‌های کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری برای رونق گردشگری کشاورزی ازجمله تنوع منظر، میراث‌های ملموس و ناملموس شناسایی و رویدادهای کشاورزی و تقویم گردشگری کشاورزی طراحی شد. به‌علاوه کسب‌وکارهایی نیز برای شروع گردشگری کشاورزی در استان پیشنهاد شد. در ادامه پژوهشگران به تعدادی از موضوعات پژوهشی مناسب برای پررنگ‌تر شدن گردشگری کشاورزی در استان اشاره می‌کنند: مطالعه ساخت و مدیریت برند گردشگری کشاورزی در استان به‌منظور رونق فعالیت‌های گردشگری کشاورزی و محصولات. ارزیابی انگیزه گردشگران به‌منظور شرکت در تورها و رویدادهای کشاورزی در استان؛ تهیه اطلس گردشگری کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری؛ تهیه نقشه گردشگری کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری؛ شناسایی راهبردهای مناسب برای رونق گردشگری کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری.

ORCID:

Golrokh Amiri Dowrhooni	 https://orcid.org/0009-0003-8909-8146
Neda Torabi Farsani	 https://orcid.org/0000-0003-1964-2268
Majid Farhadi Uonaki	 https://orcid.org/0000-0003-4160-7872
Mehdi Karami Dehkordi	 https://orcid.org/0000-0003-2488-9628

منابع

- آشفته پور لیلاکوهی، سپیده، قریشی میناباد، محمدباسط، مطیعی لنگرودی، سیدحسن، و آمارحاجی شیرکیا، تیمور (۱۳۹۹). تحلیل فضایی عرصه‌های روستایی مستعد گردشگری کشاورزی، مورد مطالعه: شهرستان رودسر. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۹(۳۱)، ۴۱-۶۶. <https://system.khu.ac.ir/serd/article-1-3488-fa.html&sw>
- انصاری اردلی، علیرضا، کلانتری، خلیل، اسدی، علی و علیزاده، نادر (۱۳۹۶). بررسی دلایل گرایش به پرورش ماهی در بین پرورش‌دهندگان ماهی در استان چهارمحال و بختیاری. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. ۳(۴۸)، ۴۵۳-۴۶۳. <https://sid.ir/paper/504939/fa>
- انصاری، شهاب، اسلامیان، سیدسعید و پورعبداله، ناهید (۱۳۹۵). اثر پارامترهای هواشناسی بر عملکرد گندم و جو دیم در استان چهارمحال و بختیاری. دومین کنگره ملی آبیاری و زهکشی ایران. اصفهان. <https://sid.ir/paper/871785/fa>
- بسته‌نگار، مهرانوش (۱۴۰۲). توسعه اگریتوریسم در شهر تالابی بندر خمیر با تحلیل راهبردی. SOAR. گردشگری فرهنگ، ۴(۱۳)، ۳۳-۲۴. <https://doi.org/10.22034/toc.2023.394621.1118>
- بذرافشان، مرتضی و سامانی، سحر (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری کشاورزی، مورد مطالعه: شهرستان جهرم. مطالعات مدیریت گردشگری، ۴۷(۱۴)، ۱۹۳-۲۲۰. <https://doi.org/10.22054/tms.2019.10612>
- دلیری، حسن (۱۴۰۰). نقش گردشگری کشاورزی بر توسعه فعالیت‌های کشاورزی در استان گلستان از دید کشاورزان. اقتصاد کشاورزی، ۱۵(۴)، ۱۲۹-۱۵۴. <https://doi.org/10.22034/iaes.2021.539135.1869>
- رضوانی، محمدرضا، نجارزاده، محمد و ترابی، ذبیح‌اله (۱۳۹۵). چالش‌ها و مباحث توسعه گردشگری کشاورزی، مورد مطالعه: مناطق روستایی شاهرود. مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۱(۳۶)، ۶۱-۸۴. <https://doi.org/10.22054/tms.2017.7254>
- رضوانی، محمدرضا، نیک‌روش، فاطمه، و کاظمی، نسرين (۱۴۰۰). پهنه‌بندی فضایی قابلیت‌های گردشگری کشاورزی در نواحی روستایی استان لرستان، جغرافیا و پایداری محیط. پژوهشنامه جغرافیایی، ۱۱(۳۸)، ۹۳-۱۱۲. <https://doi.org/10.22126/ges.2021.6264.2367>
- زارع، مجتبی، مهدوی دامغانی، عبدالمجید، محمودی، حسین، آقامیر، فاطمه و اسدیان اردکانی، فائزه (۱۴۰۰). تعیین شاخص‌های ارزیابی ظرفیت توسعه گردشگری کشاورزی ایران. بوم‌شناسی کشاورزی، ۳(۴)، ۶۶۹-۶۸۷. <https://doi.org/10.22067/jag.v13i4.87833>
- عنابستانی، علی‌اکبر و مظفری، زهرا (۱۳۹۷). تبیین عوامل مؤثر بر گرایش روستاییان به گردشگری کشاورزی (مطالعه موردی: روستاهای نمونه گردشگری دهستان فضل شهرستان نیشابور). برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، ۷(۲۴)، ۱۲۳-۱۴۵. <https://doi.org/10.22080/jtpd.2018.1827>
- قاسمی ورنام خواستی، مهدی، هاشمی گرم‌دره، سیدمحمود و هاشمی گرم‌دره، سیدعلی (۱۳۹۴). بررسی شاخص‌های انرژی و بهینه‌سازی مصرف آن در تولید هلو مطالعه موردی: منطقه سامان در استان چهارمحال و بختیاری. ماشین‌های کشاورزی، ۵(۱)، ۲۰۶-۲۱۶.
- کریمی، ابراهیم، گرجی، محمدباقر و سمیعی، روح‌الله (۱۴۰۰). ارائه الگوی گردشگری کشاورزی با رویکرد داده بنیاد. آمایش جغرافیایی فضا، ۱۱(۴۰)، ۱۳۳-۱۴۶. <https://doi.org/10.30488/gps.2021.272229.336>
- لطفی، لایلا، و خداقلی، مرتضی (۱۳۹۳). اقلیم حاکم بر کشت برنج در استان چهارمحال و بختیاری. همایش ملی آب، انسان، زمین. سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی. اصفهان. <https://sid.ir/paper/869111/fa>
- محمودی چناری، حبیب، مطیعی لنگرودی، سیدحسن، فرجی سبکبار، حسنعلی، قدیری معصوم، مجتبی و یاسوری، مجید (۱۳۹۸). سنجش ظرفیت محیط روستاهای شهرستان ماسال برای توسعه گردشگری کشاورزی. پژوهش‌های روستایی، ۱۰(۴)، ۵۹۶-۶۱۳. <https://doi.org/10.22059/jrur.2019.272118.1310>

یزدانی، سعید و اشراقی سامانی، رویا (۱۳۸۴). مزیت نسبی تولید بادام در استان چهارمحال و بختیاری. علوم کشاورزی ایران، ۳۶(۳)، ۵۳۷-۵۴۵.
<https://sid.ir/paper/450415/fa>

Ainley, S. (2014). A phenomenological study of agritourism entrepreneurship on Ontario family farms. *Tourism Planning & Development*, 11(3), 317-329. <https://doi.org/10.1080/21568316.2014.890128>

Halpenny, E., & Yan, N. (2021). *Local-and sustainably-produced agriculture products: The role of an agritourism event in informing consumer's intentions and behaviors*. University of Massachusetts Amherst, USA.
<https://hdl.handle.net/20.500.14394/49308>.

Hosseini, G. O., Alipour, H., & Dalir, S. (2014). An entrepreneurial tourism project through agro-tourism farm in Iran. *Journal of sustainable development studies*, 6(1), 48-63.
https://www.academia.edu/68938354/An_Entrepreneurial_Tourism_Project_through_Agro_Tourism_Farm_in_Iran

Olagunju, O. O. (2024). Agrotourism: A Catalyst for Rural Revitalization and Sustainable Tourism in Nigeria. *East Asian Journal of Multidisciplinary Research*, 3(2), 691-702. <https://doi.org/10.55927/eajmr.v3i2.8244>

Phelan, C., & Sharpley, R. (2011). Exploring agritourism entrepreneurship in the UK. *Tourism Planning & Development*, 8(2), 121-136. <https://doi.org/10.1080/21568316.2011.573912>

Phillip, S., Hunter, C., & Blackstock, K. (2010). A typology for defining agritourism. *Tourism management*, 31(6), 754-758. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2009.08.001>

Rezaei, M., Kim, D., Alizadeh, A., & Rokni, L. (2021). Evaluating the mental-health positive impacts of agritourism; A case study from South Korea. *Sustainability*, 13(16), 8712.
<https://doi.org/10.3390/su13168712>

Torabi Farsani, N., Ghotbabadi, S. S., & Altafi, M. (2019). Agricultural heritage as a creative tourism attraction. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 24(6), 541-549.
<https://doi.org/10.1080/10941665.2019.1593205>

Van Zyl, C. C. (2019). The size and scope of agri-tourism in South Africa. *Doctoral dissertation*. North-West University (South Africa). Potchefstroom Campus).

Wilson, F. R., Pan, W., & Schumsky, D. A. (2012). Recalculation of the critical values for Lawshe's content validity ratio. *Measurement and evaluation in counseling and development*, 45(3), 197-210.
<https://doi.org/10.1177/07481756124402>

Zhang, G., Chen, C. N., Shokouhifar, M., & Goli, A. (2024). Mathematical modeling and dragonfly algorithm for optimizing sustainable agritourism supply chains. *Journal of Engineering Research*.
<https://doi.org/10.1016/j.jer.2024.01.008>

- Zhou, Z. (2024). The Prospects and Challenges of Developing Sustainable Agritourism in the Southeast Lowveld of Zimbabwe. *Agritourism for Sustainable Development: Reflections from Emerging African Economies*, 62-76. <https://doi.org/10.1079/9781800623705.00>
- Zhou, L., Zhao, Y., Yang, X., He, J., & Wang, H. (2023). Identification of important terraced visual landscapes based on a sensitivity-subjectivity preference matrix for agricultural cultural heritage in the southwestern China. *Ecological Indicators*, 154, 110573. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2023.110573>

In Persian

- Anabestani, A., & mozaffari, Z. (2018). Explaining the Factors Influencing the Attitude of Villagers to Agricultural Tourism (Case Study: Sample Tourism Villages of Fazl Village, Neishabour Township). *Journal of Tourism Planning and Development*, 7(24), 123-145. <https://doi.org/10.22080/jtpd.2018.1827>.
- Ansari, S., Islamian, S. S., & Pourabdallah, N. (2015). The effect of meteorological parameters on the yield of rainfed wheat and barley in Chaharmahal and Bakhtiari province. *The second national congress of irrigation and drainage of Iran*. 1 September 2015. Isfahan .Iran.
- Ansariardali, A., kalantari, K., asadi, A., & Alizadeh, N. (2017). Investigating The Reasons for Fish Farming among Fish Farmers in Chaharmahal and Bakhtiyari province. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 48(3), 453-463. <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2017.63965>.
- Ashfatpour Leilakohi, S., Qureshi Minabad, M.B. Matiei Langroudi, S. H., & Amarhaji Shirkia, T. (2019). Spatial analysis of rural areas prone to agricultural tourism case: Rudsar city. *Space Economy & Rural Development*, 9(31), 41-66.
- Bastenegar, M. (2023). Development of Agritourism in the Wetland City of Bandar Khamir Using Strategic Analysis of SOAR. *Tourism of Culture*, 4(13), 24-33 .<https://doi.org/10.22034/toc.2023.394621.1118>
- Bazrafshan, M., & Samani, S. (2019). Factors Influencing the Development of Agritourism (Case study: Jahrom City). *Tourism Management Studies*, 14(47), 193-220. doi: 10.22054/tms.2019.10612
- Daliri, H. (2021). The Role of Agritourism on the Development of Agricultural Activities in Golestan Province. *Agricultural Economics*, 15(4), 129-154. <https://doi.org/10.22034/iaes.2021.539135.186>.
- Ghasemi varnamkhasti, M. Hashemi, S.M.& Hashemi, S.A. (2015). Investigating energy indicators and optimizing its consumption in peach production, a case study: Saman city in Chaharmahal and Bakhtiari province . *Journal of Agricultural Machinery*, 5(1), 206-216.
- Karimi, E., Gorji, M., & Samiei, R. (2021). Presenting a model of agricultural tourism with a grounded theory approach. *Geographical Planning of Space*, 11(40), 133-146. <https://doi.org/10.30488/gps.2021.272229.3366>.

- Lotfi, L., & Khodaqoli, M. (2013). The climate governing rice cultivation in Chaharmahal and Bakhtiari province. *National Conference of Water, Man, Earth*. September 6, 2013. Agricultural Education and Promotion Research Organization. Isfahan.
- Mahmoodi Chenari, H., Motiee Langrodi, S. H., Faraji Sabokbar, H. A., Ghadiri Masoum, M., & Yasoori, M. (2020). Assessing the Capacity of Masal Rural Environment for the Development of Agritourism. *Journal of Rural Research*, 10(4), 596-613. <https://doi.org/10.22059/jrur.2019.272118.1310>.
- Rezvani, M.R, Najjarzadeh, M. Torabi, Z. (2017). Challenges and Debates of Agritourism Development A Case Study of Shahrud Rural Area. *Tourism Management Studies*, 11(36), 61-84. <https://doi.org/10.22054/tms.2017.7254>.
- Rezvani, M. R., Nickraves, F., & Kazemi, N. (2021). Spatial Zoning of Agricultural Tourism Capabilities in Rural Areas of Lorestan Province. *Geography and Environmental Sustainability*, 11(1), 93-112. doi: 10.22126/ges.2021.6264.2367.
- Yazdani, S., & Eshraghi Samani, R. (2005). Economic Analysis of Almond Production in Chahar Mahal Bakhtiari Province. *Iranian Journal of Agriculture Science*, 36(3), 537-545. <https://sid.ir/paper/450415/fa>
- Zare, M., Mahdavi, A., mahmoudi, H., Aghamir, F., & Asadian Ardakani, F. (2021). Determining Indicators for Agritourism Development Potential Evaluation in Iran. *Journal Of Agroecology*, 13(4), 669-687. <https://doi.org/10.22067/jag.v13i4.87833>.
- Zarkesh, N., Sameh, R., & Zarrabi, M. M (2017). Agricultural Museum Site: An Educational Approach to Promoting Urban Environment. *Environmental science and technology*, 21(7), 285-298.

COPYRIGHTS

©2025 by the authors. Published by University of Science and Culture. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

